

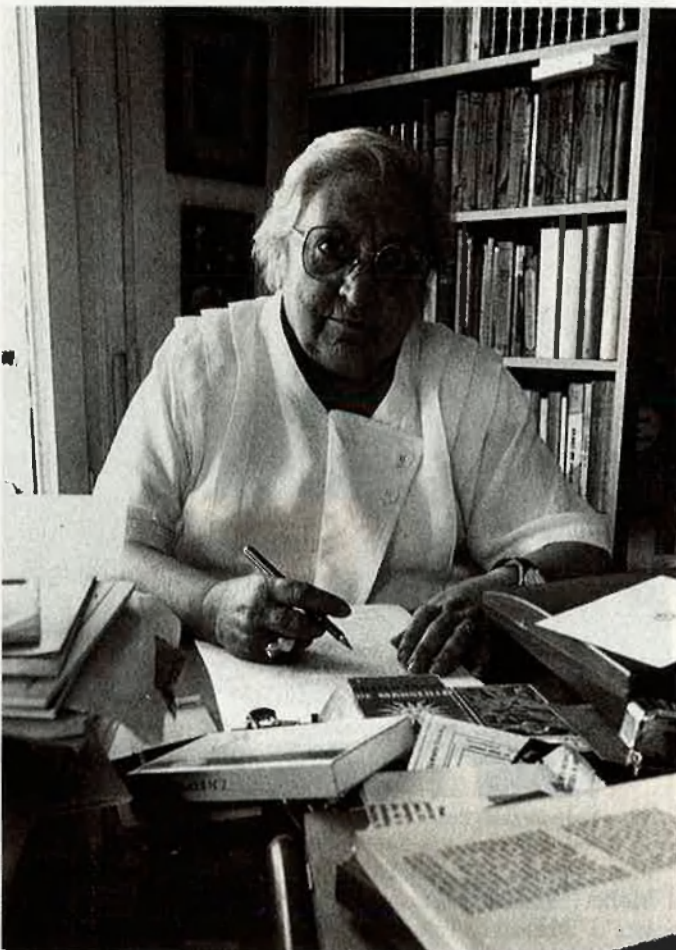
Dos escriptors contra el món

El somni hipotecat

Maria Aurèlia Capmany i Jaume Vidal Alcover eren, des de març de 1968, una de les parelles literàrio-sentimentals més polèmiques del país... Junts van somiar una casa imponent, la seva illa de llibertat. Ara, aquest últim refugi es posa a la venda. Algú pot comprar un somni aliè.

La Caixa de Catalunya ha posat a la venda un pis en una de les zones fins fa poc més degradades de Barcelona. Val cap a uns 70 milions. Però qui pugui pagar aquest preu no tindrà *junkies* sota el llit. El segon pis de l'immoble situat a la Plaça Reial número 8 ha estat la casa del matrimoni **Maria Aurèlia Capmany-Jaume Vidal Alcover**. Uns amplis passadissos de rajoles multicolors, unes parets d'un blanc intens, la pulcritud d'un dúplex refet de dalt a baix: cuina, menjador, habitacions, sales de lectura. I des dels balcons es contempla la plaça que un veí del mateix edifici va rehabilitar quan era regidor d'urbanisme.

Oriol Bohigas –junt amb un arquitecte amic seu, **Josep M. Castells**– havia descobert, cap a l'any 87, que aquell racó de la Plaça Reial situat damunt de l'arquetípic Museu pedagògic de ciències naturals amagava els palaus romàntics que la burgesia vuit-centista s'havia fet construir segons la moda de París. A finals del segle vint eren cases venudes a preu de saldo per uns propietaris que volien fugir-ne. No va caldre fundar cap empresa, tan sols convèncer gent de confiança perquè cada un d'ells comprés una part de l'edifici... La rehabilitació general de l'immoble (escala, ascensor, electricitat, calefacció i gas) quedaria a mans d'un conveni entre propietaris. Calia animar *gent de confiança*, però també gent amb ingressos econòmics sempre coherents. I Oriol Bohigas va predicar amb el seu propi exemple. Un esplèndid principal de 800 metres quadrats, digne de qualsevol revista de decoració, n'és el resultat. També s'hi afegiria

Maria Aurèlia Capmany.

D.UMBERT

el mateix Castells, l'amo d'aquesta peculiar botiga d'animals dissecats, una parella d'anglesos i un català sense més currículums.

UN CANVI DEFINITIU

La capacitat de convicció de Bohigas es va desplegar sobre els punts febles de la Capmany –el retorn nostàlgic a la Rambla on va néixer– i de Vidal Alcover –instal·lar-se per la porta gran a la ciutat que ell creia que el marginava. I també hi

hauria l'exemple públic de dos literats recuperant el casc antic de Barcelona. Tota una lliçó d'urbanitat. Però no es tractava només de símbols. Un sou de catedràtic retirat (Vidal Alcover) i un de regidora de publicacions (Capmany) no són una garantia. No ho són dos jubilats que s'embranchen a reviuire l'aventura d'una nova llar. Els bancs només entenen d'avaladors, de solvència econòmica. "El mal d'aquesta època són els bancs". Ho deia Vidal Alcover. I ja sabia la Capmany com les gastava Vidal amb els banquers. Però no li valia el seu sisè sentit menestral, la consciència del risc insensat. Vidal Alcover volia una estança digna, que no fós només la *casa* de la Maria Aurèlia al carrer de Mallorca on ella sempre l'havia hostatjat. I ella se l'estimava. Fins al deliri. Calia hipotecar el vell pis. Calia hipotecar el passat per aconseguir el vistiplau de la Caixa de Catalunya. L'aprovació d'una hipoteca per a la compra i l'habilitació del pis de la Plaça Reial.

L'1 de juny de 1988, Jaume Vidal Alcover pronunciava la seva última lliçó magistral a la Facultat de Lletres de Tarragona. Un important nucli de filòlegs, estudiants i amics, l'acomiadava. Era com si l'haguessin escapat. Perdia el fil quotidià d'aquella represa universitària que ell havia ajudat a crear quan el van nomenar catedràtic l'any 1970. Necessitava noves fites. L'abril de 1989 la parella s'instal·la al pis. Però no estan sols. L'escriptura de propietat ve signada a tres parts iguals. Ells i **Xavier Izquierdo**. El nebot preferit

Façana de l'immoble de la Plaça CARME PUERTOLAS Reial on van viure M.A. Capmany i Jaume Vidal. Baix, Jaume Vidal.

de Vidal es quedava el tercer pis, comunicats ambdós per una escala de cargol. I ben aviat s'hi traslladaria a viure. Des de llavors, les angúnies econòmiques es convertirien en la principal obsessió de la Capmany. La mateixa *senyora Vidal* que feia les compres a les botigues de vora la catedral de Tarragona, que gairebé s'encarregava sola de l'economia casolana, descobreix angoixada que els venciments de la hipoteca són massa carregosos. La reforma del pis englobava necessàriament les despeses del conveni dels propietaris. Molts diners, massa diners. Res, llavors, no era mesquí. Com demanar tres subvencions diferents a la Generalitat en concepte de rehabilitació de tres plantes d'un edifici antic. Els sostres són alts. El cubicatge –el còmput– podia ser, doncs, lax.

O engegava una extenuant activitat literària a còpia de rescatar antics manuscrits i acceptar llibres d'encàrrec com *Què diablos es Catalunya*. Mentre Vidal Alcover s'immergia en la tasca de traduir *A la recherche du temps perdu* –subvencionat per les dues principals administracions culturals de l'estat– Maria Aurèlia Capmany intentava quadrar l'insostenible forat econòmic negociant –amb l'ajut de **Maragall**– una suspensió de la hipoteca a canvi que, finada la parella, la Caixa en quedés com a propietària. Cru i directe. Tant com la mort lenta de Vidal Alcover, aquest gener, arrecerat en un sofà –quasi catatònic– davant la mirada perduda d'una Maria Aurèlia que no es volia creure el pitjor.

Allò que potser fou una història d'amor

No sóc una "déclassée", segons Maria Aurèlia Capmany. "Sóc víctima d'un mandarinat noucentista", segons Jaume Vidal Alcover. Victimes o culpables, vencedors o vencuts. Aquesta ha estat la parella d'intel·lectuals catalans més admirada, reprovada, i fins i tot insultada. Però poden haver estat també un curiós –i fructífer– experiment de cohabitació: dos personatges situats sempre sobre el foc creuat de les seves pròpies contradiccions. I d'aquesta metralla en va quedar un amor –presoner de l'ambigüitat sexual, estrany i terriblement mental– que, en la davallada física, sembla sobretot una aposta desesperada de la Capmany per un home que cabalcava entre

l'orgull feréstec i la intel·ligència ferida.

Perquè de tota la metralla que va generar aquest binomi la ferida en certs àmbits culturals porta molt verí acumulat. O el portava. La mort potser ho arregla tot però Edicions 62 mai no ha publicat cap novel·la de Maria Aurèlia Capmany. I *A la recerca del temps perdut* no és trinxada pels traductors, a hores d'ara, només per una qüestió de pudor.

Tant Campany com Vidal practicaven el criteri propi i mante-

nien les opinions que els plaién. Ni que fossin equivocades. Per ells dos, els grans "mandarins" de la cultura catalana dels seixanta –**Molas, Comas, Castellet** i també **Fuster**– els van menysprear per no adequar-se al seu "dirigisme cultural". Pels "dirigistes", poc més que rencors inconfessables. Però no hi havia espai per a ells a cap altre bàndol. No lligaven amb **Marsé** ni amb **Herralde**. Ni amb **Vázquez Montalbán**. No podien ser *gauche divine* ni companys de viatge. Capmany es faria socialista però sempre consideraria els intel·lectuals del partit com uns esnobs. I Vidal, amic de **Ballester**, de **Xavler Romeu**, de tants morts a la llista, feia independentisme sociològic. ¿I qui en farà el llibre?

O.M.

No importaven els patiments que en Jaume va fer-li entomar, les petites crueltats que tant insultaven la seva vanitat... El testament de Vidal Alcover ni tan sols cedia la seva part de pis a la seva dona legal. Però quasi tot el temps que li quedava el dedicaria a enllestir les últimes 150 pàgines de la traducció de Proust. Tenaçada, dia a dia, pel càncer, es va reduir a allò que creia essencial, el seu llegat literari comú. Tant se li'n fotien les factures dels fusters, la decisió d'Izquierdo de no cedir la seva part, el malestar dels altres propietaris. "Els meus pares van viure tota la vida endeutats, i van ser molt feliços". Així ho sentia. Després de Jaume Vidal, aquell pis era només un espai desert. Somni hipotecat.

Oriol Malló